הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה בו'. בפרק הממפקיד (ב"מ דף לז:) פריך דרבא אדרבא אהא דאמר רבא דבשמי כריכות הוה ליה למידק בו': **שמניח** רועה ביניהם ומסתלק. אין זה כי ההוא דגזל אחד ממשה בני אדם דאמרי' מניח גזילה ביניהם ומסתלק ופריך בפ' הממפקיד (שם.) ושקלי ליה כולהו ואזלי והאמר ר' אבא בר זבדא ספק הנוח לכתחלה לא יטול ואם נטל לא יחזיר ומפרש דמניח דקאמר גבי גזל היינו שניח בידו או ביד בית דין עד שיתברר של מי הוא אבל הכא לא חיישינן אי שקלי לה כולהו ואזלי דמיירי כשהפקידו [1] לו שלא מדעתו ואינו מוטל עליו לשמור ולא הוי [לא] [2] בספק הינוח ואי מסתלק דהכא בעי למימר שיחלוקו ביניהם הוי ממש כמו [3] דרבי טרפון ואם רולה לומר מסתלק וכל דאלים גבר [4] צריך לומר דהא דמדמי להא דר' טרפון לשנים שהפקידו אצל רועה הכי קאמר דכיון דהתם כל דאלים גבר ולא אמרינן ביה המוציא מחבירו עליו הראיה אבל הוא לא נתקן [5] כמו כן גבי כהן [6] (שיחלוקו):

אקנויי קא מקני ליה מקום בחצרו. ואפי' בלא קנין קא קני דגמר ומשעבד [7] נפשיה אי נמי כמה פעמים הרועה פותח ונועל כדאמר [8] תיזיל איהי ותחוד ותפתח ודרשות בעל הבית קא מחזיק: דהך

כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב חליפין ביד כהן אין אין חליפין ביד כהן לא מהו דתימא ר' יוסי [9] לדבריו דר' מאיר קאמר ליה לדידי אפי' אין [10] חליפין ביד כהן דאי מחייבת ליה במתנות אתי ליה לידי גיזה ועבודה לדידך אודי לי מיהא היכא [11] דחליפין ביד כהן דעשו שאינו זוכה כזוכה ואמר ליה ר' מאיר לא [12] ואמר רב פפא הכל מודים בספק מעשר [א] שפטור מן המתנות הכל מודים מאן ר' מאיר פשיטא עד כאן לא קמחייב ר' מאיר התם אלא [13] בספק בכור הואיל ובא עליו כהן משני צדדין אבל ספק מעשר לא מהו דתימא טעמא דר' מאיר דלא תשתכח תורת מתנות [1] אפילו ספק מעשר נמי קא משמע לן ומי מצית אמרת הכי והקתני סיפא שהיה ר' יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב מהו דתימא ר' מאיר אפי' ספק מעשר מחייב והא דמיפלגי בחליפין להודיעך כחו דרבי יוסי דפטר אפי' היכא דכהן בא עליו משני צדדין קא משמע לן: מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו: אמאי יחלוקו ניחזי אי שמן מית דכהן הוא והאי דאיכא דבעל הבית ואי כחוש מית דבעל הבית מית והאי דאיכא [2] דכהן הוא אמר [רבי] אמי חזר בו ר' טרפון: ר"ע אומר המוציא מחבירו עליו הראיה: אמר רבי חייא [3] משל דר' טרפון למה הדבר דומה לשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק ומשל דרבי עקיבא למה הדבר דומה לאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה אלא במאי פליגי ר' עקיבא פליג בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ומסתלק ור' טרפון פליג באחד שהפקיד אצל בעל הבית [4] אמר רבא ואיתימא רב פפא הכל מודים [5] בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק ובאחד שהפקיד אצל בעל הבית [6] שהמוציא מחבירו עליו הראיה לא נחלקו אלא בחצר בעה"ב ורועה כהן [7] רבי טרפון סבר אקנויי קא מקני ליה בחצירו [8] וניחא ליה דליתעביד מצוה [בממוניה] והוה ליה כשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהן ומסתלק ור"ע סבר כיון דאית ליה פסידא לא מקני ליה מידעם והוה ליה כאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה: **מתני'** [9] רשתי [10] רחיליו שלא ביכרו וילדו שני זכרים [3] שניהם לכהן זכר ונקבה הזכר לכהן שני זכרים ונקבה אחד לו ואחד לכהן רבי טרפון אומר הכהן בורר לו את היפה רבי עקיבא אומר [11] המשמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות רבי יוסי פוטר מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו ר' עקיבא אומר [12] המוציא מחבירו עליו הראיה [13] שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום [14] אחת ביכרה ואחת לא ביכרה [15] וילדה שני זכרים אחד לו ואחד לכהן ר' טרפון אומר הכהן בורר את היפה ר' עקיבא אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות רבי יוסי פוטר שרבי [16] יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב מת אחד מהן ר' טרפון אומר יחלוקו ר' עקיבא אומר [17] המוציא מחבירו עליו הראיה [18] זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום: **גמ'** צריכא דאי אשמועינן קמייתא בההיא קאמר ר' עקיבא [19] דתרי מחדא אבל [7] רחיליו שלא ביכרו דתרי מחדא וחד מחדא אימא מודי ליה לר' טרפון דהך דילידא חד שביח טפי ואי אשמועינן הא בהא קאמר רבי עקיבא דתרוייהו לא ביכרו אבל אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה וילדו שני זכרים אימא מודי ליה לר' טרפון דהך

שילדה שני זכרים [יז.] התם קאמר ר"ע כהן גוטל כחוש: **משום דתרי מחדא.** רחל נפוק ומספקא מילתא והמוצא מחבירו עליו הראיה: **אכל שפי רחליס.** שילדו שני זכרים ונקבה דתרי [20] נפקו מחדא וחד מחדא: **אימא מודי ליה** [21] [1] **רבי טרפון.** דכהן בורר לו את היפה לנפיכך הוא יפה שיצא יחיד ולא היתה הנקבה עמו וזהו ודאי בכור גמור: [1] [2] **והך דילידא חד שביח טפי.** שביח מעולה: מתני'

כל שחליפיו כו'. אי אמרת בשלמא טעמא דרבי מאיר גבי בכור משום דבא עליו [1] משני לדדין היינו דקנסיב ר' יוסי הש"ס [2] דהואיל וחליפיו ביד כהן פטור דאינו יכול לומר אי בכור הוא כולו דידי הוא דהוי כמאן דזבניה לישראל אלא אי אמרת טעמא דר' מאיר משום שלא תשתכח תורת מתנות אמאי נקט רבי יוסי טעמא משום דחליפיו ביד כהן הא לר' מאיר נמי מה"ט לפטריה [3] אלא [4] ודאי טעמא לאו משום שלא תשתכח תורת מתנות הוא [5]: **אי שמן מית דכהן הוא.** האי דמית דהא רבי טרפון אמר כהן בורר לו את היפה: **חזר בו רבי טרפון.** מקמייתא דאמר כהן בורר לו את היפה וסבר דלשניהם יש חלק בשניהם: **לשנים שהפקידו אצל רועה.** שתי בהמות ומתה האחת ואין ידוע של מי מתה: **שמניח רועה.** בין [1] שניהם לחלקה ומסתלק דהכא ליכא למימר המוציא מחבירו (ה) [2] ומתני' נמי דקאמר רבי טרפון [יז.]: יחלוקו כגון שאותו ספק בכור החי נמסר לרועה ואתי בעל הבית וכהן גבי רועה דליכא מוציא מחבירו דהא לא קאי בשותא דחד מינייהו: **ומשל דרבי עקיבא לאחד שהפקיד אצל בעל הבית.** והניחה בעדרו ומתה בהמה אחת בעדרו ואומר שלך מתה והלה אומר אחת מאותן שלך מתה המוציא מחבירו עליו הראיה ומתני' נמי דמרע ליה ר' עקיבא לכהן של כהן כשישן בשותא בעל הבית דהוי כהן מוציא מחבירו: **אצל ולאו בחד** גונא קמיתרצא מתני': **ר' עקיבא פליג בשנים שהפקידו אצל רועה.** בתמיה. הא ודאי ליכא למימר המוציא מחבירו עליו הראיה: **לא נחלקו אצל.** כגון שהבכור מי עומד בחצר בעל הבית וכהן רועה כל בהמותיו של בעל הבית: **אקנויי אקני ליה.** בעל הבית לכהן מקום בחצירו כדי שיזכה כהן בבכורות כשיוולדו מיד דתיקני ליה חצירו: **דניחא ליה לאיעבד דהפעביד מצוה בממוניה.** שיגדלו בכורותיו של כהן בחצירו והוה ליה חצר של שניהם והוי האי חצר כי רועה וכאילו שניהם הפקידו אצל הילכך מולקין בבכורות שניהם עומד: **פסידא.** [3] היכא דליכא ספיקא מפסיד בעל הבית אי קיימא חצר ברשות כהן: **מתני' אחד לו.** שהרי היתה נקבה עמו ואיכא למימר נקבה יצאת תחלה: **משמנין ביניהן.** כהן נוטל כחוש: **יחלוקו.** דמזר בו ר' טרפון מקמייתא: **שני זכרים ושתי נקבות אין לכהן כלום.** דאיכא למימר כל חדא וחדא ילדה זכר ונקבה ויצאת נקבה תחלה: **שחליפיו ביד כהן.** שהכהן נוטל אחת מן הספיקות פטור האחר מן המתנות דעשו את שאינו זוכה כזוכה: **זכר ונקבה אין לכהן כלום.** דשמא אותה שלא ביכרה ילדה הנקבה ואותה שכבר ביכרה ילדה זכר: **גמ' קמייתא.** רחל שילדה שני זכרים [יז.] התם קאמר ר"ע כהן גוטל כחוש: **משום דתרי מחדא.** רחל נפוק ומספקא מילתא והמוצא מחבירו עליו הראיה: **אכל שפי רחליס.** שילדו שני זכרים ונקבה דתרי [4] נפקו מחדא וחד מחדא: **אימא מודי ליה** [5] [1] **רבי טרפון.** דכהן בורר לו את היפה לנפיכך הוא יפה שיצא יחיד ולא היתה הנקבה עמו וזהו ודאי בכור גמור: [1] [2] **והך דילידא חד שביח טפי.** שביח מעולה: מתני'

מסורת הש"ס

א) ב"מ לז:, ב) [לקמן נח. פסחים ד: ב"מ כט:]. ג) [לקמן לה:], ד) ל"ל תלמודא וגי' ל"ק לגמרייה, ה) אפשר דפוטר עי' ל"ק, ו) אותה אחת הנשארת בין ל"ק, ז) לר' טרפון ל"ק, ח) אלנו ל"ק, ט) בספק ל"ק, י) ל"ק מ"ר, כ) גיטין עז:.

הגהות הב"ח

(א) גמ' בתלנו דניחא ליה: (ב) שם בתמנה אמי זכריס נותן שניהם: (ג) שם לא ביכרה וילדו כו' ר' מאיר כל"ל ואות ו' נמחק: (ד) גמ' אבל שתי רחלים שלא ביכרו: (ה) רש"י ד"ה שמניח וכו' מחבירו עליו הראיה ומתני': (ו) ד"ה דהך דילידא חד:

מוסף רש"י

בשנים שהפקידו אצל רועה. זה טלה אחד וזה שנים, זה אומר שנים שלי וזה אומר שנים שלי (ב"מ לז:). **כל שחליפיו ביד כהן.** כגון האי ספק בכור שהכהן נוטל את אחוי, פטור ישראל מן המתנות דזרוע ולחיים וקיבה, דעשו שלוו זוכה כזוכה (לקמן לה:).

רבינו גרשום (המשך)

וחולקין. כך האחד שהוא חי מנח ביניהם בין כהן לישראל הילכך חולקין: לאחד שהפקיד אצל בעל הבית בהמה אחת. וערבה בעדרו ומת אחד מהעדר ואין ידוע אם משל בעל הבית הוא או של מפקיד וזהו הדין המוציא מחברו עליו הראיה: אלא במאי פליגי. הואיל ור' חייא אמר דנראין דברי זה ודברי זה ומביא ראיה לזה ולזה אלא במאי פליגי אמאי לא מודו אהדדי והלא שניהן שוים שהפקידו אצל רועה דהכי דינן ושורין נמי באחד שהפקיד אצל בעל הבית. (לאו) ר' עקיבא פליג בשנים שהפקידו אצל רועה. אע"ג דאיכא למימר שרועה מניח ביניהם ומסתלק אפי' הכי קאמר ר' עקיבא שהמוציא מחבורו עליו הראיה: ור' טרפון פליג באחד שהפקיד. כלומר דלא פליגי אלא הכל מודים בשנים ובאחד כו': הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה. היינו אם מסר בעה"ב בהמתו שלא ביכרה לרועה דיש עליה נמי רשות כהן וילדה ב' זכרים ברשות הרועה ודאי יש דין שיחלוקו. ובאחד שהפקיד אצל בעה"ב כגון שברשות בעה"ב והבהמה מסרה בעה"ב לרועה כהן: ר' טרפון סבר אקנויי אקני ליה. בעה"ב לרועה כהן מקום בחצרו שיהיה בכורו שם דניחא ליה לבעה"ב דתיתעביד מצוה בחצרו שיגדל בכורו של כהן שם והוה ליה כשנים שהפקידו אצל רועה ב' הן הכהן ובעה"ב והחצר היא הרועה שיש לשניהם רשות בה: שמניח גזילה ביניהן. הילכך יחלוקו: ור' עקיבא סבר כיון דאית ליה פסידא. לבעל הבית דזימנין דמית הבכור ואתי כהן ואמר לא בכור מית אלא חדא בהמה דידך מית ומשום הא חששא לא מקני ליה מקום והוה ליה כהן אצל חצר כאחד

שהפקידו אצל בעה"ב והמוציא מחברו ע"ה. להכי נקט שנים שהפקידו אצל רועה ואחד שהפקידו אצל בעה"ב שכן דרך בני אדם ב' מפקידין בהמתן אצל רועה ואחד דרכו להפקיד אצל בעה"ב: דהך דילדה חד שביח טפי שהיה בריוח שלא דחקו והוא הבכור ודאי ולימא אפי' לר' עקיבא יטול השמן הכהן: בהא ב' רחלות שלא ביכרו קאמר ר"ע דהכהן נוטל כחוש משום דתרוייהו לא ביכרו ומספקא לן איזו ילדה הכחוש אם זו שילדה זכר לבדו שצריך ראיה [1] דהא לא בכיר שביח טפי ויטול הכהן הבריא צריכא דבכולהו פליג ר"ע:

[1] נראה לל"ל אבל אחת ביכרה ואחת לא ביכרה דהא דלא כמר שביח טפי והו"ל דיטול הכהן הבריא לריכא וכו'.

דהך דלא ביכרה שביח טפי צריכא:

מתני' יוצא דופן והבא אחריו רבי טרפון אומר שניהם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים רבי עקיבא אומר [א] שניהן אינן בכור הראשון (א) מפני שאינו פטר רחם והשני מפני שקדמו אחר: **גמ'** במאי קמיפלגי רבי טרפון מספקא ליה בכור א] לדבר אחד אי הוי בכור אי לא הוי בכור ורבי עקיבא פשיטא ליה [ב] בכור לדבר אחד לא הוי בכור: תנו רבנן מכלל הצריך לפרט ומפרט הצריך לכלל כיצד [1] קדש לי כל בכור יכול אפילו נקבה במשמע תלמוד לומר [2] זכר אי זכר יכול אפי' יצתה נקבה לפניו תלמוד לומר [3] פטר רחם אי פטר רחם יכול אפילו יצא אחר יוצא דופן ת"ל בכור א"ל רב שרביא לאביי רישא לא קנסיב לה תלמודא בכור אלמא בכור לדבר אחד הוי בכור סיפא קנסיב לה תלמודא בכור אלמא ב] בכור לדבר אחד לא הוי בכור אמר ליה לעולם בכור לדבר אחד לא הוי בכור ורישא ה"ק אי זכר יכול אפי' יוצא ג] דופן ת"ל פטר רחם רבינא אמר לעולם בכור לדבר אחד הוי בכור וסיפא ה"ק אי סלקא דעתך יצא אחר יוצא דופן קדוש בכור דכתב רחמנא למה לי דאי

מתני' יוצא דופן. ב) בכור שיצא דרך דופן (ב) ד] הבא אחריו בכור (לזכרים ולא) לרחמים ולא ללידה שכבר יצא אחר קודם לו: **שניהם ירעו כו'.** דספק בכור הן דמספקא לר' טרפון בכור לדבר אחד אי הוי בכור אי לא הוי בכור: **גמ' מכלל הצריך לפרט.** שהכלל צריך שיהא הפרט עמו: **מפרט הצריך לכלל.** יש שהפרט צריך שיהא הכלל עמו: **כיצד קדש לי כו'.** הך רישא לאו פירושא דכלל הצריך לפרט הוא אלא מציעתא וסיפא: **כל בכור.** כלל אפי' נקבות ת"ל ה] זכר אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר זהו כלל ופרט השנוי במדה ראשונה של שלש עשרה מדות שהפרט בא למעט את הכלל ממשמעו ולהעמידו על הפרט ואין בכלל אלא מה שבפרט שהרי זה דומה לכלל ופרט השנוי אצל מדה ראשונה מן הבהמה ג) כלל מן הבקר ומן הצאן פרט אין בכלל אלא מה שבפרט: **אי.** בכור זכר יכול אפי' יצתה נקבה לפניו דרך רחם דהכי משמע בכור זכר בכור לזכרים שלא קדמו זכר אחר הוי בכור ואע"ג דאינו בכור (ג) ללידה ולרחמים: **ת"ל פטר רחם.** ו] איצטריך האי פרט לפרושי דלא מיקרי בכור עד דהוי בכור לרחמים משום דלא הוה ידעינן ז] מאי משמעותא דכללא. ולא דמי לכלל ופרט דהאי פרט למעוטי כללא ולא לפרושי משמעותא כגון רישא דברייתא בכור יכול אפי' נקבה ת"ל זכר היינו כלל ופרט גמור דלא איצטריך לפרושי היכי דמי בכור דהא הנקבה בכור לכל מילי היא אלא למעוטי דלא תימא אף הנקבות קדושות בבכורה. ודכוותה בשחיטת חולין (דף פח:) וכסהו בעפר ד) קרי ליה כלל הצריך לפרט משום דתרי גווני כסוי הוי כגון כפיית כלי עליו ועוד יש כסוי בדבר המתפזר כגון עפר וכיוצא בו לכך נאמר עפר למעוטי כסוי דבר שלם ולא דייינן ליה בכלל ופרט גמור דנמעוט נמי שחיקת אבנים והגיר והזרניך ה): **בכור.** דמשמע בכור לכל מילי בעינן והיינו פרט הצריך לכלל דזכר ופטר רחם שהוא פרט צריכין לבכור שאילו לא נאמר בכור הייתי אומר אע"פ שאינו בכור יקדש. ורוב פרטות שבתורה אינן צריכין לכללות שעמהן כגון (ויקרא א) מן הבקר ומן הצאן לא היו צריכין שיכתב מן הבהמה (ד) ח] וכי יתן איש אל רעהו חמור [או שור] או שה (שמות כב) אינן צריכין לוכל בהמה אלא שבא להיות מוסיף על הפרט. כלל הצריך לפרט שאין אתה יכול להבין ט] מהו אומר עד שיבוא הפרט לפרשו כגון בכור זכר יכול אפי' יצתה נקבה לפניו דבכור שהוא כלל לא ידענא בכור למאי קאמר אי לזכרים אע"ג דלא לרחמים כגון האי אי לרחמים ולא לזכרים כגון זכר שיצא ו) פטר רחם אחר יוצא דופן אי נמי עד דהוי בכור לרחמים ולוולדות: **רישא לא נסיב לה תלמודא בכור.** מציעתא קרי רישא דקתני יכול אפי' יצתה נקבה לפניו ת"ל פטר רחם מדלא נסיב לה תלמודא ת"ל בכור דמשמע בכור לכל מילי אלמא לא מישתמע ליה דבכור לכל מילי משמע והכי לא נסביה דלא י] מימעוט האי מיניה דכיון דלא יצא זכר לפניו בכור קרינא יא] דבכור לזכרים הוא אלמא ס"ל בכור דקרא בכור לדבר אחד הוא יב] הוי משמע: ז) **יכול אפי' יצא אחר יוצא דופן.** והוא יצא דרך רחם: **וסיפא נסיב לה תלמודא בכור.** אלמא בכור דכתב בקרא לכל מילי משמע דבכור לדבר אחד כגון האי דהוי בכור לרחמים יג] ח) (ולזכרים) אלא דלא הוי בכור לוולדות לא הוי בכור: **לעולם בכור לדבר אחד לא הוי בכור.** כלומר ט) יד] דקרא לכל מילי משמע והאי דלא נסיב תלמודא בכור ברישא: **ה"ק אי זכר יכול אפי' יצא דרך דופן ת"ל פטר רחם.** דהשתא לא מצי טו] תלמודא נסיב בכור למעוטי להאי דהא בכור לכל דבר הוא דהא לא קדמו אחר בעולם להכי נקט פטר רחם וממילא טז] י) (נמי) אימעיט נמי יצתה נקבה לפניו מפטר רחם: **רבינא אמר בכור לדבר אחד הוי בכור.** כלומר יז] [בכור] דקרא אפי' לדבר אחד משמע וסיפא דנסיב תלמודא בכור למעוטי יצא אחר יוצא דופן לא ממשמעות דקרא נפקא דקרא יח] משמע בכור לדבר אחד אלא מריבויא דקרא: **דאי ס"ד כו' בכור דכתב רחמנא.** דמשמע שיהא בכור במקצת למה לי לכתוב פטר רחם זכר תקדיש ולישתוק: דאי

דהך שלא ביכרה שביח טפי. והכי נמי יט] בפ"ק דתמורה (דף ח:) מר זוטרא איקלע בי רב אשי כ] י) אתכי לקמיה בשרא אמרו ליה לטעום מר דמברי כא] משום דבוכרא הוא ועגלא תילתא כב] לאו היינו שליש לבטן כדפירש"י ל) כדאמרינן סנהדרין (דף סה:) עבדי כג] ליה עגלא תילתא אלא דתילתא לשון חשיבות כמו ושלישים על כולו (שמות יד מ): **כיצד** קדש לי כל בכור. פי' בקונט' שזהו כלל ופרט דבכור כלל זכר פרט ואין בכלל אלא מה שבפרט והך רישא לאו פירושא דכלל צריך לפרט הוא אלא מציעתא וסיפא דקתני אי זכר יכול אפי' יצתה נקבה לפניו ת"ל פטר רחם וזה לא פטר כד] תחלת רחם והיינו כלל הצריך לפרט שאין אתה יכול להבין מה הכלל אומר עד שיבוא הפרט ופירשו לפי שיש לפרש בכור לכמה לדין בכור לכל הוולדות או בכור לרחמים אע"פ שאינו בכור לוולדות כגון שיצא דרך רחם אחר יוצא דופן או בכור לזכרים אע"פ שיצתה נקבה לפניו דרך רחם בא הפרט ופירש שאינו קרוי בכור אא"כ הוא בכור לרחמים שפטר ופתח את הרחם וכיוצא בזו שנינו בפ' כסוי הדם (חולין פח:) אלא וכסהו בעפר יכול יכסהו באבן או יכפה עליו הכלי ת"ל בעפר אין לי אלא עפר מנין לרבות חרסית ונעורת של פשתן כו' ת"ל וכסהו ומקשינן ואימא וכסהו כלל בעפר פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ומשנינן משום דהוה ליה כלל הצריך לפרט ואין דנין אותו בכלל ופרט לפי שיש לפרש כסוי בשני דרכים אחד בדבר הגס כגון אבן או כלי ואחד בדבר הדק לכך כתב בעפר ופירש וכסהו בדבר דק הנבלל בו ומכסהו הכתוב מדבר ע"כ לשון הקונטרס והשתא פירושו יתכן לפי דברי רבינא דבסמוך דאמר בכור לדבר אחד הוי בכור אבל במסקנא דשמעתין אמרי' דמחוורתא כאביי דאמר בכור לדבר אחד לא הוי בכור ולאביי לא הוי כה] כלל צריך לפרט לכל דבר דאי אפשר לפרש בכור אלא כו] לצד אחד ומיהו יש לפרש לאביי דאי לאו פרט הוה אמינא דאפי' יוצא דופן הוא בכור כיון דהוי בכור לוולדות ואע"ג דלא הוי בכור לרחמים ור"י מפרש כז] לאביי בכור ופטר רחם תרווייהו כלל ותרווייהו פרט ותרווייהו צריכי להדדי ובכל אחד אתה מוצא כלל הצריך לפרט ופרט צריך לכלל שכל אחד סותם דבר אחד ומפרש דבר אחד דבכור משמע אפי' יוצא דופן ופטר רחם ממעיט ליה ופטר רחם משמע אפי' יצא אחר יוצא דופן ובכור ממעיט ליה ור"ת מפרש דבין הכא ובין בחולין (שם) הוי בכלל ופרט גמור נ) דבעלמא דבכור משמע בין הכי ובין הכי ואתיא פרטא למעוטי וכן וכסהו משמע בין כסוי כלי בין כסוי עפר מה שירצה ופרטא משמע עפר דוקא ומה שתלמודא חשבו שם כלל הצריך לפרט לאו אכפיית הכלי דהויא ברייתא קאי אלא אדרשא אחריתי דדריש התם בריש פירקין (דף פג.) מבי"ת דבעפר דצריך שיתן עפר מלמטה ועפר מלמעלה דמוכסהו לא שמעי' למטה אלא למעלה ולא משום הפרט כח] חושב שם כלל הצריך לפרט אלא משום ייתורא דבי"ת דכתיבא בפרט ובהך שמעתין כט] ס) לפרושי פרט הצריך לכלל קא אתא כדקתני בסיפא אי פטר רחם יכול אפי' יצא אחר יוצא דופן ת"ל בכור כדפי' בקונטרס ואע"ג דקתני מכלל הצריך לפרט ומפרט הצריך לכלל כיצד דמשמע דאתא נמי לפרושי כלל הצריך לפרט עיקר מילתא לא נקטיה אלא משום פרט הצריך לכלל: **רישא** לא קנסיב ליה תלמודא בכור אלמא בכור לדבר אחד הוי בכור. משמע דכיון דבכור לדבר אחד הוי בכור הוה מחייבינן אפי' יצתה נקבה לפניו אי לאו פטר רחם ותימה דרבי טרפון דמספקא ליה היה לו לחייב ל] מספק כמו יוצא דופן ויוצא אחריו דלא ממעט יוצא דופן מפטר רחם וי"ל דנהי דלא מסתבר ליה למעוטי יוצא דופן מפטר רחם משום דהוי לא] ע) [בכלל וולדות] בין לזכרים בין לנקבות לכל הפחות אתא למעוטי היכא דיצתה נקבה לפניו דאי לאו הכי פטר רחם דכתב רחמנא למה לי:

הדרן עלך הלוקח עובר פרתו

מסורת הש"ס

א) [לקמן מז:], ב) בכור לזכרים ולא לרחמים והבא אחריו בכור לרחמים ולא ללידה כו' נ"ק, ג) [ויקרא א], ד) [ויקרא יז], ה) כאן הס"ד ואח"כ מה"ד יכול אפי' יצא אחר כו' דרך רחם הס"ד אח"כ ד"ה ת"ל בכור דמשמע כו' נ"ק, ו) דרך. נ"ק, ז) [נ"ל לפני ד"ה בכור], ח) נ"ק מ"ז. נ"ק, ט) בכור דקרא. נ"ק, י) נ"ק מ"ז. נ"ק, כ) אייתי לקמיה נ"ק, ל) בהא דאמרינן נ"ק, מ) [וע"ע תוס' בגיטין נו. ד"ה עגלא כו'], נ) כמו בעלמא. נ"ק, ס) לאו לפרש כלל הצריך לפרט קא אתא אלא לפרושי פרט הצריך לכלל כדקתני כו'. נ"ק, ע) בכור לוולדות. נ"ק,

תורה אור השלם

1. קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא: שמות יג ב
2. כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַייָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ: דברים טו יט
3. וְהַעֲבַרְתָּ כָל פֶּטֶר רֶחֶם לַייָ וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַייָ: שמות יג יב

הגהות הב"ח

(א) במשנה הראשון משום שאינו פטר רחם והשני משום שקדמו: (ב) רש"י ד"ה יוצא דופן בכור שיצא דרך דופן הוי בכור לוולדות ולא לרחמים והבא אחריו הנולד אחריו דרך הרחם הוי בכור לרחמים ולא לוולדות שכבר יצא ולד אחר קודם לו: (ג) ד"ה אי בכור וכו' דאינו בכור לוולדות ולרחמים: (ד) ד"ה בכור וכו' כי יתן וכו' חמור או שור או שה וכו' אי לרחמים אע"ג דלא לוולדות כגון זכר שיצא:

מוסף רש"י

מכלל הצריך לפרט. ללמוד כלל מן הפרט (חולין פח:).

הדרן עלך הלוקח עובר חמורו

רבינו גרשום

יוצא דופן שלא יצא דרך הרחם ממש אלא כגון שקרעוהו ויצא מן הצד או כדאמרינן בבהמה המקשה שנגממו כתלי בית הרחם והדר יצא: והבא אחריו. דרך הרחם כגון שחזר והבריא הרחם והיה בקודם גמום ואחר יצא זה מרחם (גמום) שלם: שניהם ירעו כו'. משום דיוצא דופן הוי בכור ללידה. והבא אחריו הוי בכור לרחמים. רבי עקיבא אמר שניהם כו': בכור לדבר אחד. או ללידה או לרחמים הוי בכור ואע"ג דלא הוי לכל מילי בכור. דלתלת מילי צריך למיהוי בכור ללידה ולרחמים ולזכרים רבי עקיבא פשיטא ליה דבכור לדבר אחד. כלומר דאי חסר אחד מהני תלת לא הוי בכור: כל בכור. היינו כלל דמשמע כל בכור או זכר או נקבה ת"ל זכר דהיינו פרט למעוטי נקבה: יכול אפילו יצתה. נקבה לפניו דרך רחם דאכתי הוי בכור לזכרים: ת"ל פטר רחם. דבעינן נמי בכור לרחמים: אי פטר רחם. היינו פרט וכלל דליכא למשמע מינה אלא לרחמים: יכול אפי' יצא אחר יוצא דופן נקבה ת"ל בכור. דהיינו פרט [כלל] ולכל מילי

עין משפט נר מצוה

נז א מיי' פ"ב מהלכות בכורות הל' ד [ופי"א מהלכות בכורים הל' טז] טוש"ע י"ד סימן שטו סעיף ב:

שיטה מקובצת

א] לדבר עי' בתוס' (דף מז ע"ב): ב] אלמא דבכור לדבר: ג] יוצא דרך דופן: ד] דופן דהוי בכור לזכרים וללידה ולא בכור לרחם והבא אחריו ולד שילדה אחריו כדרכה דרך רחם דהוי בכור לרחם ולא לזכרים וללידה ותיבות לזכרים ולא נמחק: ה] ת"ל הזכר אשר: ו] רחם נ"א בספרים כ"י ת"ל פטר רחם וזה לא פטר את הרחם בתחלה בכ"מ כתוב בתוס' עד הנבלל בו ומכסהו הכתוב מדבר אי פטר רחם זכר ולא נאמר בכור דמשמע בכור לכל מילי כו' ככתוב בדפוס עד להיות מוסיף על הפרט יכול אפי' יצא וכו'. [תי' מדכתיב אפשר ל"ש ונמחק]: ז] ידעינן האי משמעותא: ח] הבהמה וכן כי יתן: ט] להבין מה הכלל אומר עד שבא הפרט: י] דלא מימעיט האי: יא] קרינא ליה דהא בכור: יב] תיבת הוי נמחק: יג] תיבת ולזכרים נמחק: יד] כלומר בכור: טו] מצי נסיב תלמודא: טז] תיבת נמי נמחק: יז] כלומר בכור דקרא: יח] דקרא נמי משמע: יט] נמי אמרי' בפ"ק: כ] אשי אייתו לקמיה: כא] תיבת משום ל"ש: כב] תילתא ס"א ליכול מר דמברי משום דבוכרא עגלא (יתירותא) [תילתא] לאו: כג] עבדי להו דמברי תיבת לי' ל"ש: כד] וזה לא פטר תחלה את הרחם: כה] הוי האי כלל הצריך לפרט לכל דבר ס"א דלדבריו אי אפשר: כו] אלא בצד אחד: כז] מפרש דלאביי בכור: כח] חושבו שם: כט] ובהך שמעתין ס"א וברייתא דשמעתי' לפרושי: ל] לחייב נמי יצאת נקבה לפניו מספק: לא] דהוי בכור לולדות בין:

רבינו גרשום (המשך)

בעינן בכור והאי לא הוי בכור ללידה: רישא לא קא נסיב לה בכור. לכל מילי דהיינו רישא אי זכר וכו' ת"ל פטר רחם כלומר מדלא קאמר ת"ל בכור משמע דסבירא ליה דאע"ג דיצא אחר יוצא דופן נקבה הוי בכור הואיל והוי בכור לרחמים ולזכר אלמא דבכור לדבר אחד הוי בכור: ואע"ג דלתרין מילי הוי בכור כיון דמחוסר אחד קרי ליה בכור לדבר אחד: סיפא נסיב בכור. היינו סיפא אי פטר רחם אלמא דלכל מילי בעי בכור. וקשיא רישא לסיפא: לעולם כו'. ורישא תריץ הכי אי זכר יכול אפילו יצא דרך דופן הוא עצמו הבכור ת"ל פטר רחם וזה אינו פטר רחם. ועכשיו כיון דלא תני יכול אפילו יצאה נקבה לפניו דרך רחם ת"ל פטר רחם דדייקינן מינה הא יצאה נקבה לפניו דרך דופן דאפילו הכי הוי בכור אלא תני יכול אפילו יצא דרך דופן דליכא למידק מינה הא יצאה נקבה לפניו דרך דופן דלא קא מיירי בנקבה כלל א) ש"מ דבכור לכל מילי בעי כמו סיפא: רבינא אמר לעולם בכור לדבר אחד. דמחוסר לדבר אחד בלבד הוי בכור כדדייקינן מעיקרא ברישא: וסיפא. דמשמע לך דלכל מילי בעי בכור תריץ הכי והכי קאמר אי ס"ד יצא אחר יוצא דופן זכר קדוש בכור דכתיב רחמנא לי:

א) אולי צ"ל ושפיר י"ל דבכור לכל מילי בעי כמו סיפא:

דאי למעוטי היכא דיצתה נקבה לפניו מפטר רחם נפקא אלא שמע מינה בכור למעוטי היכא דיוצא אחר יוצא דופן אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אי סלקא דעתך בכור לדבר אחד הוי בכור תינח היכא דיצא זכר (א) א] יוצא דופן וזכר דרך רחם דלא קדוש ב] דאימעוט לידה מבכור דבכור לרחמים איכא בכור לזכרים (ב) ליכא אלא היכא דיצתה נקבה דרך דופן וזכר דרך רחם ליקדש דהא איכא בכור לזכרים ובכור לרחם אלא מחוורתא כדאביי:

הדרן עלך הלוקח עובר פרתו

הלוקח א בהמה מן העובד כוכבים ואינו יודע אם ביכרה אם לא ביכרה רבי ישמעאל אומר עז בת שנתה ודאי לכהן מכאן ואילך ספק רחל בת שתים ודאי לכהן מכאן ואילך ספק א) פרה וחמור ° בנות שלש ודאי לכהן מכאן ואילך ספק אמר לו רבי עקיבא אילו בוולד בלבד הבהמה נפטרת ג] (ג) כדבריך אלא אמרו ב סימן ג) הוולד בבהמה דקה טינוף ד] ובגסה שליא ג ובאשה ה] שפיר ושיליא זה הכלל כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן כלום וכל שלא ביכרה הרי זה לכהן ד ואם ספק יאכל במומו לבעלים: גמ' מיכן ואילך ו] אמאי ספק הלך אחר רוב בהמות ורוב בהמות מתעברות ויולדות בתוך שנתן נינהו והא ודאי מילד אוליד לימא רבי ישמעאל כר' מאיר ס"ל ג) דחייש למיעוטא אפי' תימא רבנן כי אזלי ז] בתר רובא ברובא דאיתיה קמן כגון ה) תשע חנויות וסנהדרין אבל רובא דליתיה קמן לא אזלי רבנן בתר רובא והא קטן וקטנה דרובא דליתיה קמן וקאזלי רבנן בתר רובא ח] ו) דתנן ז) קטן וקטנה לא ח) חולצין ולא מייבמין דברי רבי מאיר אמרו לו יפה אמרת שאין חולצין איש כתוב בפרשה ומקשינן אשה לאיש ט] מה טעם אין מייבמין אמר להם קטן שמא ימצא סריס קטנה שמא תמצא איילונית ונמצאו פוגעין בערוה ורבנן זיל בתר י] ט) (רובא) [רובא] קטנים ורוב קטנים לאו סריסים נינהו זיל בתר יא] י) קטנות ורוב קטנות לאו איילונית נינהו אלא אמר רבא מחוורתא

רש"י

דאי למעוטי יצאה נקבה לפניו. דרך רחם מפטר רחם נפקא אלא למעוטי יוצא אחר יוצא יב] דרך דופן. בין אביי (לרבא) [לרבינא] ליכא מידי אלא במשמעותיה דקרא פליגי: אי ס"ד בכור לדבר אחד. משמע ח) בכור ויוצא אחר יוצא דופן לא ממשמעותא אימעיט אלא מריבויא תינח היכא דילא זכר תחלה דרך דופן והדר נפק זכר אחרינא דרך רחם דההוא אימעיט מריבויא דקרא דמסתברא דקרא אתא למעוטי יג] דהא (ד) ט) דבכור לרחמים הוא דאיכא לבכור לזכרים וללידה ליכא: אלא היכא דילאה נקבה דרך דופן. והדר נפק זכר דרך רחם ליקדוש דהא הוי בכור לתרי מילי לרחמים ולזכרים (ה) ומריבויא דקרא לא מצית למעוטי אלא חד יד] י) מסתברא דיוצא אחר יוצא דופן זכר קממעט ולא יוצא אחר יוצא דופן נקבה ואמאי קתני בברייתא סתם טו] אפילו יוצא אחר יוצא דופן ולא (ו) פליגי בין זכר לנקבה: אלא מחוורתא כדאביי. דמשמעותיה טז] הוי בכור לכל מילי משום הכי מימעיט כולהו יז]:

הדרן עלך הלוקח עובר פרתו

הלוקח בהמה. עז בת שנתה. שילדה בתוך שנתה: ודאי. אותו הולד לכהן דקודם לכן לא ילדה: ספק. ירעה ויאכל במומו לבעלים. (ז) ספק של פטר חמור מפריש טלה והוא לעצמו: טינוף. מפרש בגמ' [כ.] שמא טנפה בתוך שנתה (ח) והוי יח] סימן ולד ונפטרה מן הבכורה הלכך אפי' עז בת שנתה ספק היא: שפיר. עור (ט) צורת הולד: גמ' ר' מאיר חייש למיעוטא. כדקתני לקמן קטן וקטנה: תשע חנויות. כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה ונמצאת חתיכת בשר לשם בקרקע כשרה דכל דפריש מרובא פריש והיינו רובא דאיתיה קמן שהרי החנויות לפנינו: וסנהדרין. כגון שנים עשר מזכין ואחד עשר מחייבין זכאי: רובא דליתיה קמן. כגון הכא דאמרת הלך אחר רוב בהמות שבכל העולם: פוגעין בערוה. דכיון דאינה ראויה להוליד לא קרינן בהו והיה הבכור אשר תלד כ) ופקעה מהן תורת ייבום וקיימי באיסור (י) יט] ל) (בייבום) אשת אח:

תוספות

פרה וחמור בנות שלש ודאי לכהן. אין לפרש דיולדת תוך שתי שנים אלא דאם איתא שילדה בשנה שניה לא היתה חוזרת ויולדת בשלישית אע"ג דגדולה יולדת בכל שנה כענין שפי' רש"י בגמ' גבי גדייה דאמר יולדת אינה חוזרת ויולדת תוך שנתה ופירש בקונטרס אע"ג שהגדולות חוזרות ויולדות בתוך שנתן הקטנות היולדות אין חוזרות ויולדות בתוך שנתן אין לפרש כן דבהדיא אמרי' בריש אין מעמידין (ע"ז דף כד:) גבי ואת בניהם כלו בבית אי בפחותה מבת שלש מי קילדה והתנן פרה וחמור בנות שלש ודאי לכהן ש"מ כ] תוך שתים לא ילדה כלל: ובגסה שליא ובאשה שפיר ושליא. בפ' בהמה המקשה (חולין דף עז.) תנן שליא שילתה מקלתה אסורה באכילה כסימן ולד באשה כך סימן ולד בבהמה משמע שפשוט באשה יותר מבהמה ותימה מ) דהכי תנן הכא בהמה כמו אשה ואית ספרים דלא גרסי התם כן אלא גרסי סימן וולד באשה סימן וולד בבהמה ורבי אומר שיש ליישב הגירסא דמשום דשפיר אינו סימן ולד בבהמה כמו באשה נקט כי האי לישנא דמ"מ שליא היא סימן ולד בבהמה כמו באשה: ברובא דאיתיה קמן כמו תשע חנויות. הוי מצי למימר וליטעמיך מי פליג ר' מאיר התם כא] אחרי רבים להטות כתיב (שמות כג) ומהתם ילפינן תשע חנויות בפ"ק דחולין (דף יא.): איש כתב כב] רחמנא ומקשינן אשה לאיש. משמע הכא דחליצת קטנה פסולה דאורייתא כמו קטן ותימה דבמתני' כג] בפרק מצות חליצה (יבמות קד:) בירושלמי גרסינן החולצת כד] מן הקטן חליצתה פסולה קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה כשרה וכן יש במקצת ספרים שלנו וקאמר בגמ' נ) זו דברי ר' מאיר דקאמר איש כתב בפרשה ומקשינן אשה לאיש משמע דמודה ר' מאיר דחליצתה כשרה דיעבד אלא כה] לכתחלה אינה חולצת ולרבנן חולצת אפי' לכתחלה ובירושלמי נמי מוקים לה כר' מאיר וברוב ספרים שלנו גרסינן חליצתה פסולה אבל קשה דא"כ כו] ס) ילמדנה בהדי אינך דקתני בבבא דלעיל כז] חרש וחרשת וקטן וליתני הכי החרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת מן הקטן וקטנה שחלצה חליצתן פסולה ועוד דמאי שנא דגבי קטנה קתני תחלוץ כח] משתגדל וגבי קטן לא תני הכי ועוד דפשיטא כיון דחליצתה פסולה דתחלוץ משתגדיל לכן נראה דגרסי' כשרה כמו בירושלמי וצ"ל דדרשא דהכא דמקשינן אשה לאיש אסמכתא בעלמא היא וטעמא משום דגזרינן חליצה אטו יבום וכן משמע בירושלמי דקאמר בגמרא דההיא משנה דגרסי' התם חליצתה כשרה רבי שמעון ברבי יוסי בעא קומי רבי מה בין קטן מה בין קטנה אמר ליה איש כתב בפרשה ברם הכא ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים מ"מ ר' מנא אמר לה כט] סתם רבי יצחק בריה דרבי חייא ע) כהנא בשם ר' יוחנן דרבי מאיר היא דאמר אין חולצין ואין מיבמין את הקטנה שמא תמצא איילונית משמע דכולה חד טעמא היא ומיהו אין נראה דהא רבנן אמרי ליה יפה אמרת שאין חולצין ל] כו' פ) ואין מיבמין את הקטנה שמא תמצא איילונית לא] ובירושלמי אין מזכיר כי אם טעם יבום אבל טעמא דאין חולצין אם הוא מדרבנן הוי גזירה אשה אטו איש ולמאי דגרסינן בספרים שלנו פסולה יש לפרש דלא עריב ליה בהדי חרש וחרשת וקטן משום דהנהו ככו"ע וקטנה איכא פלוגתא והא דתנא תחלוץ משתגדיל לאשמועינן דדוקא למ"ד פסולה תחלוץ משתגדיל אבל למ"ד כשרה אפי' לכתחלה לא תחזור ותחלוץ ועוד י"ל דלמ"ד בריש כל הגט (גיטין כה.) קטן צ) ואנפליא פסולין ואין פוסלין איצטריך לאשמועינן גבי קטנה תחלוץ לאשמועינן דחליצה פסולה ופוסלת על האחים לב] וש"מ אינה מתייבמת: קטן שמא ימצא סריס. וא"ת למ"ד בפרק הערל (יבמות דף פ:) סימני סריס עד שיהא בכולן ניחזי אי משתין ק) עושה כיפה וי"ל דהיכא דלא הביא לג] סימנין עד רוב שנותיו חשיב סריס בלא סימני סריס כדאמרינן בפ' הערל ר) (שם:) ובנדה (דף מז:) וכי לא לד] עלו סימני סריס עד כמה עד רוב שנותיו:

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ד מהלכות בכורות הל' ז סמג עשין ריא טוש"ע י"ד סי' שטו סעי' א:

ב ב מיי' שם הל' י' סמג שם טוש"ע י"ד סי' שטו סעיף ז:

ג ג מיי' פ"י מהלכות איסורי ביאה הל' יד:

ד ד מיי' פ"ה מהל' בכורות הל' ג טוש"ע י"ד סימן שטו סעי' א:

ה ה מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הל' יא טוש"ע י"ד סימן קי סעיף ג:

ו ו מיי' פ"א מהלכות יבום הלכה טז יז טוש"ע אה"ע סי' קסז סעיף א וסי' קעב סעיף יא וסי' קעג סעיף יג:

שיטה מקובצת

א] זכר דרך דופן: ב] תיבות דאימעוט לידה מבכור נמחק: ג] נפטרת היה כדבריך: ד] טינוף (עי' בתוס' דף מ ע"א ותוס' נדה דף כה ע"א): ה] ובאשה עי' תוס' ב"ק דף יא ע"א: ו] ואילך ספק אמאי זיל בתר רוב: ז] אזלי רבנן בתר: ח] רובא דתניא: ט] לאיש אלא מה: י] רוב קטנים: יא] בתר רוב קטנות: יב] יוצא דופן בין אביי לרבינא ליכא: יג] האי דבכור לרחמים הוא דאיכא ובכור לזכרים וללידה: יד] חד ומסתברא דיוצא: טו] סתם יכול אפילו: טז] דממשמעותיה דקרא הוי: יז] כולהו ויש לשון אחר אבל זה עיקר: יח] ספק ולד תיבת סימן נמחק: יט] באיסור אשת אח תיבת ביבום נמחק: כ] דתוך שתים: כא] התם הא אחרי: כב] כתב בפרשה ומקשינן: כג] דבמתני' בפ' מצות חליצה בירושלמי עי' בתוס' (דף כב ע"ב): כד] החולצת לקטן חליצתה: כה] אלא דלכתחילה אינה: כו] דא"כ ליערבה בהדי: כז] דלעיל מינה חרש: כח] קתני תחלוץ משתגדיל וגבי: כט] אמר לה סתם רבי יצחק בריה דר' חייא ומטי בה בשם ר' יונה דר"מ: ל] חולצין ואכתי לא קים להו טעמא דשמא תמצא איילונית: לא] איילונית דירושלמי אינו מזכיר כי אם על טעם: לב] האחים ושוב אינה: לג] הביא סימני סריס עד: לד] לא נולדו בו סימני:

מסורת הש"ס

א) [ע"ז כד:], ב) נדה כה., ג) [יבמות סא: קיט. גיטין ג: ע"ז לד: מ. חולין ו. יא: פו. נדה לג: מח. לקמן מג:], ד) [נ"ל דתניא], ה) יבמות סא: קיט: קיט. נדה לב., ו) רוב. נ"ק, ז) רוב. נ"ק, ח) הוי נ"ק, ט) בכור לרחמים הוא דאיכא בכור לזכרים ליכא נ"ק, י) ומסתברא. נ"ק, כ) [דברים כה], ל) נ"ק מ"ז. נ"ק, מ) דהא תנן נ"ק, נ) [יבמות קה: ושם], ס) לערבינהו וליתנינהו בהדי. נ"ק, ע) מטי בה בשם ר' יונה דר"מ. נ"ק, פ) ודירושלמי אין מזכיר כי אם טעם יבום ואין מיבמין את הקטנה שמא תמצא איילונית אבל. נ"ק, צ) ואנפיליא. נ"ק, ק) ועושה. נ"ק, ר) [נ"ל האשה רבה דף לז.],

הגהות הב"ח

(א) גמ' זכר דרך דופן וזכר דרך רחם דלא קדוש דאימעוט מבכור כצ"ל ותיבת לידה נמחק: (ב) שם לזכרים ולולדות ליכא: (ג) במשנה נפטרת היה כדבריך: (ד) רש"י ד"ה אי ס"ד וכו' דהא בכור לרחמים הוא דאיכא בכור לזכרים ולולדות ליכא: (ה) ד"ה אלא היכא וכו' לרחמים ולזכרים וכיון דמריבויא דקרא לא וכו': (ו) שם ולא פליג בין זכר: (ז) רש"י ד"ה ספק וכו' לבעלים ואם ספק של פטר חמור הוא מפריש: (ח) ד"ה טינוף וכו' דהוי: (ט) ד"ה שפיר עור שיש בו צורת הולד: (י) ד"ה פוגעין וכו' באיסור אשת אח כצ"ל ותיבת בייבום נמחק:

גליון הש"ס

מתני' בנות שלש ודאי לכהן. עי' תוס' חולין מז ע"א ד"ה כל:

מוסף רש"י

פרה וחמור בנות שלש ודאי לכהן. ולד ראשון שתלד ביד ישראל, אם זכר הוא ודאי לכהן, אם אינה יתירה בעת לידתה על בת שלש, דודאי לא ילדה בבית נכרי (ע"ז כד:). מכאן ואילך ספק. אם יתירה על בת שלש היתה כשילדה בבית ישראל הוי ולדה זה ספק בכור, דאיכא למימר כבר בכרה בבית עובד כוכבים ואיכא למימר לא בכרה בבית עובד כוכבים וזה בכור שלה, וירעה בכור זה עד שיסתאב, שהרי אינו ראוי לקרבן שמא אין זה בכור, ולאחר שיש בו מום יאכלנו בעליו ולא יתננו לכהן, שבכור בעל מום מותר לזרים ואין בו אלא משום גזילת מתנות כהונה אפילו הוא ודאי, וזה ספק הוא הכהן מוציא מחבירו ועליו הראיה שלא ילדה בבית העכו"ם, וגבי ספק פטר חמור מפריש עליו טלה להתירו בהנאה, דכתיב תפדה בשה, והטלה יעכב לעצמו, דאפילו ודאי פטר אין קדושה חלה על טלה הניתן אלא משום גזילת כהן יש וכיון שהוא ספק אפילו גזל ליכא דראיה על הכהן (ע"ז כד:). סימן הוולד בבהמה דקה. לענין לפטור את שבא אחריו מתורת בכור, טינוף. לאחר שקבלה מן הזכר ועובר הולד נימוח וזב הימנו ויוצא והולך, ואותו טינוף פוטרתה מן הבכורה (נדה כה.). שפיר ושיליא. או שפיר או שליא (שם). דחייש למיעוטא. בפרק הכל שוחטין (חולין ו.) גבי כותים, שגזר על כל כותים משום אותם שמצאו דמות יונה בהר גריזים והשתחוו לה (יבמות קיט.). קטן וקטנה. או קטן או קטנה (יבמות סא:). איש כתיב בפרשה. בפרשת חליצה ואם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו (שם) איש פוטרה בחליצה ולא קטן (נדה לב.). ומקשינן אשה לאיש. דכתיב ואם לא יחפוץ האיש, ולא קטן, ואשה נמי אע"ג דלא כתיב מיעוטא בעינן גדולה כאיש, דאיתקש לה דכתיב בההוא קרא ועלתה יבמתו השערה (יבמות קה:). מה טעם אין מייבמין. ויגדלו יחד (נדה לב.). שמא ימצא סריס. לאו בר הקמת שם הוא ואינו מצווה לייבם, וכן איילונית, וכיון דמייבם בלא מצוה נושא אשת אחיו בחנם וערוה היא וכרת (שם). פוגעין בערוה. כיון דלאו בני הקמת שם נינהו, פגע באשת אח שלא במקום מצוה, דרחמנא פטריה, דכתיב אשר תלד פרט לאיילונית (יבמות סא:).

רבינו גרשום

אי למעוטי יצתה נקבה לפניו דרך רחם מפטר רחם נפקא: אלא ש"מ בכור למעוטי יצא אחר יוצא דופן. זכר דלא קדיש דבעינן בכור לרחמים ולזכרים. אבל אי יצתה נקבה לפניו דרך דופן אפי' הכי הוי בכור אע"ג דלא הוי בכור ללידה. אלמא דבכור לדבר אחד דמחוסר דבר אחד בלבד הוי בכור: א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא תינח. כלומר בשלמא מאי דאמרת דהיכא דיצא זכר דרך דופן וזכר הבכור דרך רחם דלא קדיש דקא ממעטת לי' מבכור האי ניחא לי דאנן בעינן בכור לכל דבר: אלא. מאי דאמרת דהיכא דיצתה נקבה דרך דופן וזכר בכור דרך רחם א) דליקדוש משום דהא איכא בכור לזכרים ובכור לרחמים אמאי ליקדוש (הא כתב רחמנא כל הבכור אשר יולד אלמא דבעי נמי בכור ללידה): אלא מחוורתא כדאביי. כדתריץ לעולם בכור לדבר אחד לא הוי בכור ורישא הכי [קאמר כו'] וכלל הכי גמרינן: (א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא תינח היכא דיצא זכר דרך דופן וזכר דרך רחם דלא קדוש דאימעוט ליה מבכור דבכור לרחמים איכא בכור לזכר ליכא אלא איכא דיצתה נקבה דרך דופן וזכר דרך רחם בתמיהא ליקדוש דהא איכא בכור לזכר ובכור לרחמים אלא מחוורתא כדאביי): סליק פירקא

(אם) עז בת שנתה לקח וילדה בסוף שנתה: ודאי לכהן. דבכור הוא דבתוך שנתה לא ילדה קודם השתא: מיכן ואילך. אם קנאה יתירה מבת שנה וילדה: ספק. הוא אם ילדה קודם אי לא וספק הוי בכור וירעה ויאכל במומו: וכן רחל בת שתים ודאי לכהן. דקודם אינה יולדת: ופרה וחמור בני שלשה ודאי לכהן מיכן ואילך ספק. וספק דחמור במקום רעייה דבהמה טהורה יפריש טלה תחת זה ספק פטר חמור והוא לעצמו: אילו בולד. ממש דבהמה נפטרה מן הבכורה היה כדבריך דעז בת שנתה ודאי לכהן וכו': אלא אמרו סימן ולד בבהמה דקה טינוף. אם הפילה דם מרחמה אותו דם הוה ולד אלא שהפילה ולההיא דם קרי טינוף ובמקום ולד הוא ונפטר מן הבכורה: וכן בהמה גסה. אם בהמה הפילה שיליא בלבד היינו סימן ולד דאין שיליא (מן) בלא ולד ונפטרה מן הבכורה: וסימן ולד באשה שפיר ושיליא. ושפיר היינו דם שבתוך השיליא ואיכא למיחש שמא טינפה בתוך שנתה ואח"כ ילדה לסוף ה' חדשים משום הכי הכל ספק אפי' בת שנתה: כל שידוע שביכרה. או בטינוף או בלידה אין כאן לכהן: ושידוע שלא ביכרה ודאי לא בטינוף ולא בלידה: ואם ספק. היינו הלוקח ואפילו בתוך שנתה: ששפעה חררת דם קשה דחררה היינו נמי סימן וולד ותיקבר כדין בכור ונפטר שוב מן הבכורה: ואמאי ספק. כלומר דאינו נאכל אלא במומו: לימא הלך אחר וכו' והא ודאי מילד אוליד. בתוך שנתה והאי דקא ילדה השתא אחר שנתה ליהוי חולין גמורין ויאכילנו בלא מום: כרבי מאיר. דחייש למיעוט כדאמר לקמן איכא נמי מיעוט בהמה דלא ילדה בתוך שנתה הילכך הוי ספק: אפי' תימא. ר' ישמעאל כרבנן ס"ל דאזלי בתר רובא: וכי אזלי בתר רובא ברובא דאיתיה לקמן כגון תשע חנויות כולן מוכרות בשר שחוטה כו'. דכיון דאיכא ט' חנויות לקמן אמרי' כל דפריש מרובא פריש וסנהדרין דאזלי בתר רוב: אבל רובא דליתיה לקמן. (לא ילוד לקמן) [כמו רובא דבהמה] אזלי נמי בתר מיעוט דלא ילדי הילכך ספק: קטן וקטנה דרובא דליתיה לקמן. דלא חזינא רובא דעלמא אי הוי סריסים אי איילונית אי לא. ואפי' הכי אזלי בתר רובא: דתנן כו' איש כתיב גבי חליצה ולא גבי יבום דכתיב אם לא יחפוץ האיש: ונמצא פוגע בערוה ולא מיקיימא מצות יבום: ורבנן. סברי מייבמין דזיל בתר רוב קטנים (כלל) ואף על גב דליתא קמן:

א) נראה דצ"ל דלא קדוש אמאי ליקדוש דהא איכא בכור לזכרים ובכור לרחמים אלא מחוורתא כדאביי וכו':

רובא דתלי במעשה. כגון עיבור הבהמה דתלי בהרבעה ואיכא למיחש שמא לא עלה עליה זכר הילכך ספק: **ואני איני אומר כן.** איני חולק עליך בלשון שמועתי אלא בלשון אחר. ולקמן מפרש מאי איכא בין סבריה לגמריה: **במאי קמיפלגי ר' ישמעאל.** וגמריה דר' יהושע דקתני אבל אמרו: [פ] **בטינוף פוטר פליגי.** דרבי ישמעאל דמשוי ליה ולאי בכור סבר דאי נמי טיף בתוך שנתה לא מיפטרא: **לחומרא.** כגון גבי רישא דשמעתא דאי הוה אזלינן בתר רובא הוה משוינן ליה פשוט ולאי [ד] (דהא מכאן [ז] ואילך [ה] (הוה) הילכך חיישי למיעוט לחומרא ומשוי ליה ספק אבל הכא אי חיים למיעוט קולא הוא דאפילו בת שנתה משוי ליה ספק: **גמריה.** אבל אמרו [ז] (אית ליה דזעירי): **סבריה.** ואני איני אומר כן כו': **דטינוף [ו] בסוף ששה.** דאלינוה שהתחילה לטיף בתחלת חדש שביעי: **אין טינוף פחות מל' יום.** דאינה מקבלת זכר עד ל' יום: **לגמריה.** דלא [ו] [ח] ידעינן שטינפה בת ששה אדר' ישמעאל פליג דאמר בת שנתה ולאי לכהן וקא"ל איהו אפילו ילדה בתוך שנתה ספק דלמא טיף בתוך ג' חדשים או ד' משולדה וחזרה וילדה בתוך שנתה והיכא דחזינן דלא טיף [ט] עד סוף ששה וטיפה בסוף ששה כדאמר רבי יהושע בסבריה ההוא בכור מעליא הוא דההוא טינוף לאו טינוף גמור הוא דאם טינוף היה לא הוה ילדה בתוך שנתה עד יום אחד בשנה שניה דטינוף הוי כל חדש שביעי כזעירי וה' חדשים [ט] ימי העיבור הרי כלתה שנתה ולא תלד עד למחר דכל חדשי עיבור בעינן שלמים ואחר כך יולדת למחר כדאמרינן במסכת נדה (לח:) ויתן ה' לה הריון [ט] בגימט' רע"א וט' חדשים של ל' יום הוו ר"ע ימים וביום רע"א כתב קרא דיולדת: **לסבריה.** ואף על גב דחזינא דלא טיף עד סוף ששה נמי ספיקא הוא דלית ליה דזעירי:

לגמריה

מחוורתא ר' ישמעאל כרבי מאיר סבירא ליה דחייש למיעוטא רבינא אמר אפילו תימא רבנן כי אזלי רבנן בתר רובא ברובא דלא תלי במעשה אבל רובא דתלי במעשה לא ת"ר עז בת שנתה ודאי לכהן מיכן ולהלן ספק רחל בת שתים ודאי לכהן מיכן ולהלן ספק פרה בת שלש ודאי לכהן מיכן ולהלן ספק חמורה כפרה ר' יוסי ברבי יהודה אומר חמורה בת ארבע שנים עד כאן דברי רבי ישמעאל כשנאמרו דברים לפני רבי יהושע אמר להן צאו אמרו לו [א] לר' ישמעאל טעית אילו בוולד בלבד הבהמה נפטרת היה כדבריך [ב] [ג] (אלא) אסימן הוולד בבהמה דקה טינוף ובגסה שליא ובאשה שפיר ושליא ואני [ד] [ג] אין אני אומר כן אלא עז שטינפה בת ששה יולדת בתוך שנתה רחל שטינפה בת שנתה יולדת בתוך שתים אמר ר' עקיבא אני לא באתי לידי מדה זו אלא כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן כלום וכל שלא ביכרה הרי זו לכהן ספק יאכל במומו לבעלים במאי קמיפלגי ר' ישמעאל ור' יהושע לימא בטינוף פוטר קמיפלגי רבי ישמעאל סבר טינוף אינו פוטר ורבי יהושע סבר טינוף פוטר אי דחזינן [ה] דטינוף דכולי עלמא לא פליגי דטינוף פוטר והכא בחוששין לטינוף קא מיפלגי רבי ישמעאל סבר אין חוששין לטינוף ור' יהושע סבר חוששין לטינוף ולא חייש והאמר רבא מחוורתא רבי ישמעאל כר"מ מ"ל דחייש למיעוט כי חייש לחומרא לקולא לא חייש ואיבעית אימא בין לקולא בין לחומרא חייש והכא במטנפת וחוזרת ויולדת בתוך שנתה קמיפלגי דרבי ישמעאל סבר מטנפת אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה והא מדאוליד ודאי לא טניף ור' יהושע סבר מטנפת חוזרת ויולדת בתוך שנתה ואני איני אומר כן אלא עז שטינפה בת ששה יולדת תוך שנתה רחל שטינפה בת שנתה יולדת בתוך שתים מאי איכא בין גמריה לסבריה [ז] שטינפה בסוף ששה ואיכא בינייהו דזעירי דאמר זעירי [ג] אין טינוף פחות משלשים יום לגמריה אית ליה דזעירי לסבריה לית ליה דזעירי ואיבעית אימא דכולי עלמא אית להו דזעירי והכא ביולדת למקוטעין קמיפלגי

לגמריה

מחוורתא רבי ישמעאל כר"מ מ"ל דחייש למיעוטא. ומטעם סמוך מיעוטא דאין מתעברות לחזקה דבחזקת שלא ילדה ואיתרע ליה רובא אין לחושבו ולאי בכור דלא הוי אלא פלגא ופלגא כדאמר בר"פ בתרא דיבמות (דף קיט.) ושם האריכתי והא דמטהרינן בספק טומאה בפרק כסוי הדם (חולין דף פו.) היינו משום דילפינן מסוטה [ח] ליטהר בדבר שאין בו דעת לישאל ולהכי קאמר התם אם אמרו ספק טומאה לטהר יאמרו ספק איסור להיתר: **רבינא אמר אפילו תימא רבנן.** תימה דלא משני הכי בר"פ בתרא דיבמות (דף קיט. ושם) אמתני' דלא תנשא ולא תתייבם עד שתדע שמא [מעוברת] היא לתרא וי"ל דתשמיש דאדם לא חשיב תלי במעשה כמו תשמיש דבהמה [ט] דפעמים דבהמה צריך להרגיע כדאמר בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף לא.) מותר להכניס במכחול בשפופרת: **ורבי** יהושע סבר חוששין לטינוף. ול"ת הא [י] קא מסקינן לקמן דרבי יהושע לא חיים למיעוטא כדדייק ממתני' דילתה מלאה ר' יהושע אומר אינה חוששת וא"כ היכי חיים הכא למיעוטא דמטנפות ועוד דבכי האי גוונא דהכא אפילו ר"מ לא חיים כדאמר בריש פרק בתרא דיבמות (דף קיט:) דהיכא דאיכא רובא וחזקה הוי המיעוט מיעוט דמיעוטא והכא איכא רובא דאין מטנפות וחזקה שהיא בחזקת שלא ילדה וי"ל דמ"מ לא הוי ולאי בכור [יא] שניתן לכהן דאיכא חזקת ממונא דעדיפא והמוליא מחבירו עליו הראיה ואפילו לרב דאזיל בממונא אחר הרוב בהיא דהמוכר שור לחבירו ונמצא נגחן (ב"ק דף מו.) היינו משום דאמר קיס לי בנפשאי שאני מן הרוב א"כ יש לחלק בין ממון שאין לו תובענין לממון שיש לו תובענין ומיהו היא קלא תימה לענין לקוח בגיזה ועבודה ולענין ליקרב למזבח חשיב ולאי בכור דאזלינן בתר רובא וחזקה ולענין נתינתו לכהן יחשב ספק ונראה לתרץ דלהכי חיישינן למיעוטא דמטנפות משום דרוב בהמות מתעברות כשמגיעות לזמן שראויות להתעבר [יב] בו (מתעברות):

לקולא לא חייש. ואפילו לכהן יתן כיון דקרב למזבח [יג] ומיהו גבי חמורה קשה דהוה לן להעמיד ממון ביד בעלים ולא ניזל בתר רובא דאפילו רב מודה הכא דאין הולכין בממון אחר הרוב כדפי' לעיל דגזר חמורה אטו בהמה טהורה: **ואיבעית אימא** בין לקולא בין לחומרא חייש. מעיקרא נמי דהוה בעי למימר [יד] לקולא לא חיים משמע דהיינו לר' ישמעאל אבל לר"מ בכ"מ חיים ומכ"מ אין לדקדק מכאן דהא דר"מ חיים למיעוטא היינו מדאורייתא מדחיים הכא אפילו להקל דהיינו [ט] שלא [יח] נותנו לכהן דלא אזלינן בממון אחר הרוב א"נ משום דאיכא רוב [יט] מתעברות כשמגיעות לזמן הראויות להתעבר שמסייע למיעוטא ובפ' אין מעמידין (ע"ז דף לד:) גבי גבינת בית אוייקי אמר דר"מ חיים למיעוטא וגזר רובא אטו מיעוטא ולא גזר שאר מקומות אטו אותו מקוס משמע דבאותו מקוס נמי [כ] לאו מדאורייתא אלא מדרבנן מטעם גזירה אטו מיעוטא ובפ"ק דחולין (דף יב.) נמי דפריך לר"מ פסח וקדשים מאי איכא למימר דשרא רחמנא ולא קאמר בשר תאוה מאי איכא למימר דמדרבנן חיים למיעוטא ואפילו גזר בבשר תאוה בפסח וקדשים לא גזר דלא אפשר ואף על פי שלא יכלו להעמיד שם גזירתם העמידוה היכא דאפשר ה"נ בדאורייתא היכא דאפשר [כא] אפשר היכא דלא אפשר לנדוק לא אפשר דאם איתא דבדאורייתא אין חילוק בין אפשר ללא אפשר לא היה לחכמים לחוש ולגזור היכא דאפשר כיון שראו [כב] שוס מקוס שלא חשו כגון היכא דלא אפשר ומיהו היכא דחזקה מסייעת למיעוטא נראה דחיים ר"מ למיעוטא מדאורייתא [כג] [כד] מדטהר גבי תינוק [כה] ועוד רולה להתיר בפרק כיסוי הדם (חולין דף פו:) לשחוט אותו ואת בנו אחר שחיטת חרש שוטה וקטן [כו] דאף על גב דאין רוב מעשיהן מקולקלין [כז] ואי"ת בפרק הזהב (ב"מ דף נה:) גבי חמשה חומשין הן משמע דדמאי הוי מדרבנן אפילו לר"מ דקאמר עשו חיזוק לדבריהם ולמה אינו טבל דאורייתא דסמוך מיעוטו דאין מעשרים לחזקת טבל וי"ל דאין זה חזקה דדלמא כרבי אושעיא [כח] עבדה שהכניסה במוץ (ברכות דף לא.) ועוד דאין להחזיק שוס אדם ברשע בשביל מיעוטו שאין מעשרין:

חלב

מסורת הש"ס

(א) אבל אמרו סימן ל"ק, ב) ל"ל דטניף, ג) [לקמן כא:], ד) ל"ק מ"ז, ה) ל"ק מ"ז, ו) ל"ל דטניף, ז) היכא דלא ל"ק, ח) במוץ ששה ל"ק, ט) [רות ד], י) טעמא שלא יתן לכהן ל"ק, כ) מדמטהר ל"ק, ל) עי' רש"ל, מ) ע"ש בגמרא וע"ע,

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואני איני אומר כן:

רבינו גרשום

אלא מחוורתא כו'. ברובא דלא תלי במעשה. כגון סריס ואיילונית דמעצמן הוו הכי: אבל רובא דתלי במעשה. באחר לא אזלי בתר רובא אלא חיישי למיעוט מאי מעשה בשמא אם עלה עליה זכר אי לא: כפרה. דבת שלש ודאי לכהן: עד כאן דברי ר' ישמעאל. היינו כמו דברי ר' ישמעאל: עז שטינפה בת ששה. חדשים יולדת בתוך שנתה דטינוף הוי בחדש שביעי ומתעברת לסוף שביעי וטרופת [ה"] חדשים ויולדת לסוף שנתה וטינוף פוטר מבכורה: אני לא באתי לידי מדה זו. דאיני יודע אם מטנפת בסוף ששה אם לא: אלא כל שידוע כו' ואם ספק ר' עקיבא מחמיר שהוא נוהג ספק בכל אפילו בת שנתה: ר' ישמעאל סבר טינוף אינו פוטר. ומשום ה"ק ודאי לכהן דלא ילדה עדיין ואפילו אם טינפה קודם לא נפטרה בכך: ר' ישמעאל סבר [אין חוששין לטינוף]. כיון דלא חזינא אין חוששין לטינוף הואיל דבתוך שנתה ילדה דתרתי לא עבדה: והאמר רבא מחוורתא [ר' ישמעאל] כר"מ סבירא ליה דחייש למיעוט. אפילו היכא דליתיה קמן דלא חזינא הכא נמי ניחוש לטינוף אע"ג דלא חזינא: כי חייש לחומרא. לחייבה בבכורה דמיעוט בהמה אין יולדת בתוך שנתה והך נמי אימר לא ילדה ומיחייבה בבכורה. אבל הכא אם חייש למיעוט דטנפר היינו קולא ופטור מן הבכורה: ואני אין אני אומר כן. מפרש הברייתא כגון אמר מר: מאי איכא בין גמריה לסבריה. אלא אמרו היינו גמריה מה שלמד מרבו. סבריה היינו ואני איני אומר כן. ולדברי שניהם משמע דטנוף פוטר: כגון שטינפה בסוף ששה. חדשים שנולדה כשמתחיל חדש השביעי: ואיכא בינייהו דזעירי דאמר. דטינוף ל' יום הוי: לגמריה. שלא נאמר בה יולדת בתוך שנתה משמע שיום ראשון בתחלת שנה שניה יולדת: אית ליה דזעירי. דל' יום שלמים מטנפת ומתעברת ה' חדשים שלמים (שבו) שהוא עבור בהמה דקה נמצא יולדת יום אחד בשנה שניה: לסבריה דאמר. יולדת בתוך שנתה

עין משפט נר מצוה

ז) א מיי' פ"ל מהלכות בכורות הלכה י טוש"ע י"ד סימן שטו סעיף ז:

שיטה מקובצת

[א] לו לישמעאל טעית ותיבת לר' נמחק: [ב] אלא אמרו סימן: [ג] ואני איני אומר כן: [ד] לסבריה כגון שטינפה: [ה] מה"ד לימא בטינוף: [ו] מכאן ולהלן הלכך: [ז] תיבות אית ליה דזעירא נמחק: [ח] דלא נקט שטינפה בת ששה אית ליה דזעירא ואדרבי ישמעאל: [ט] חדשים שלמים ימי: [י] הריון והריון בגימטריא: [יא] לטהר בדבר: [יב] לפנימים דבבהמה צריך: [יג] תיבת קא נמחק: [יד] בכור שיתן לכהן דאיכא חזקה דממונא דעדיפא: [טו] להתעבר הס"ד ותיבות בו מתעברות נמחק: [טו] למזבח מטעם רוב ומיהו: [יז] למימר דלקולא לא: [יח] שלא ליתנו לכהן: [יט] דאיכא רוב דמתעברות כשמגיעות: [כ] לא אסר מדאורייתא: [כא] דאפשר לבדוק אפשר: [כב] שיש מקום תיבת שום נמחק: [כג] מדאורייתא מדמטהר גבי תינוק ועוד דרצה להתיר: [כד] מקולקלין אלמא חייש למעוטא מדאורייתא היכא דאיכא חזקה בהדה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ואם תאמר: [כה] אושעיא עבד שהכניסה במרן שלה ועוד: